

holoških zakonitostih. Bralec je osupel, tako sugestivno čara pisatelj drobne, komaj vlovljive vzgibe mladega srca, tisto nejasno erotično hrepenenje, polno prelepih čustev, ki presvetle človeka in mu dajo novih življenjskih impulzov. Močno je tudi poustvaril atmosfero malomeščanske sredine z vsemi značilnimi prilastki: domačo družinsko hierarhijo z mogočnim očetom, čistim veljakom na zunaj, a v resnici polnim drobnih človeških napak.

Georgesova maska je ena največjih in najdragocenejših mojstrov in; sestavljena je iz dveh mask, v drugi, onstranski prehaja Kozak iz realistične stilne atmosfere v fantastiko, v le-tej se s potencirano močjo kažejo bistveni življenjski pojavi, oživlja groteskni spektakel človeškega dejanja in nehanja, tragika in komika pa se zrealita v pošastnih in logičnih slikah v višjem pomenu besede. Mimo nas begajo zgodovinske osebnosti od prvih neugnano gorečih pratikarjev do mladih verskih prenapetežev; prizori, vredni Dantejevega peresa! Sicer pa je novela prepolna čiste človeške bolečine; večno navzkrižje življenja in smrti je dobilo v njej silovit in tragičen izraz: kako pretresljiva je usoda Georgesga, umrlega pevca, vsega polnega življenja, pa pokopanega pod zemljo.

Značilno je, da so v ospredju Kozakove pripovedne umetnosti vedno smrt in življenje, eros in etika, skratka, tisti človeški problemi, ki jim v vsakdanji govorici pravimo poslednja vprašanja. Veliko globokoumnega sprenevedanja, prozornega pozerstva in klavrnega šarlatanstva je bilo ob teh velikih vprašanjih pri nas in v svetu; Juš Kozak se jim ni nikoli približal iz apriorne volje, da bi bil velik in interesanten, ampak preprosto zategadelj, ker so bila v njem vznemirljivo prisotna. In prav zato, ker jih globoko in intenzivno doživlja, je duhovni stik z njim tako dragocen in pomemben.

Marjan Brezovar

PARNAS MAJHNEGA NARODA

Nedavno je izšla pri Državni založbi Slovenije — v sozaložbi z angleškim založnikom Johnom Calderjem — antologija slovenske lirike v angleških prevodih: *The Parnassus of a Small Nation* — Parnas majhnega naroda. Antologijo sta priredila W. K. Matthews, profesor za slavistiko na londonski univerzi, in A. Slodnjak, profesor za slovensko književnost na univerzi v Ljubljani. Odločilno je prispeval k izidu zbirke J. Lavrin, naš rojak, ki je bil do nedavne upokojitve profesor za rusko književnost na univerzi v Nottinghamu v Angliji. J. Lavrin je napisal uvod k zbirki, v katerem je zarisana zgodovina slovenske poezije od začetkov pa do konca druge svetovne vojne, in številne prevode, pri katerih je bodisi sodeloval ali pa jih je sam priredil. Ostali prevajalci so deloma Angleži, deloma Slovenci: poleg W. K. Matthewsja in Janka Lavrina še Janez Gradišnik, ki je znan po svojih prevodih iz angleščine v slovenščino, Gloria Komai, Griša Koritnik, ki je že pred vojno izdal več antologij angleške poezije v slovenskih prevodih, Kenneth Matthews, Walter Morrison, V. de S. Pinto, Paul Selver in pokojni ameriški Slovenec iz Clevelanda, Ivan Zorman.

Pesmi, ki so zbrane v tej zbirki, zajemajo dobo od Prešerna pa do konca druge svetovne vojne, obdobje več kot sto let. Doba po zadnji vojni v zbirko

ni več vključena. Zastopani so vsi pomembnejši pesniki, vsega skupaj 31 avtorjev. Najštevilneje zastopani so Prešeren (15), Kette (5), Župančič (10), Gradnik (10) in Udovič (5). S tremi pesmimi so zastopani še Fran Levstik, Simon Jenko, Srečko Kosovel, Anton Vodnik in Edvard Kocbek. Od ostalih pesnikov pa sta prevedeni po ena ali dve pesmi.

Dasi je Prešeren dostopen angleški javnosti z izborom, ki sta ga priredila profesorja A. Slodnjak in W. K. Matthews leta 1954, prinaša nova antologija le deloma prevode iz te prejšnje zbirke. Med novimi prevodi Prešerna bi zlasti omenili zelo dober prevod pesmi V spomin Andreja Smoleta. Prvič so prav tako natisnjeni v tej antologiji vsi Sonetje nesreče. — Doba druge polovice preteklega stoletja je razmeroma najšibkeje zastopana. V obdobju pred prvo svetovno vojno prevladujeta Župančič in Kette — vendar so vključena tu tudi dela iz poznejšega Župančičevega ustvarjanja. Razdobje med obema vojnama je pravzaprav najbolj obširno zajeto: v zbirki so vključene pesmi številnih pesnikov tega razdobja, vendar so vsi ti pesniki zastopani večinoma le z eno ali dvema pesmima.

Naloga, ki so si jo zadali prireditelji zbirke, je bila vsekakor težka. Prevodi iz slovenske poezije, ki so bili doslej publicirani v angleščini, so razmeroma redki in včasih težko dostopni. Mnogo pesmi je bilo treba prevesti prav za to zbirko, da bi se na ta način nudila po možnosti izčrpna slika razvoja slovenskega pesništva in da bi slovenska poezija bila predstavljena s svojimi najbolj pomembnimi deli. Dejstvo, da je bil izbor odvisen od razmeroma maloštevilnega doslej prevedenega materiala, pogosto opravičuje posamezna nesorazmerja, ki se javljajo bodisi v tem, da so nekateri pesniki razmeroma bolj zastopani, drugi pa manj ali pa da so izbrani prav ti in ti teksti, dasi bi si želeli včasih drugih.

V antologiji je znatno število prvovrstnih prevodov. Najboljši so pač tisti, pri katerih se pesnik in prevajalec medsebojno dopolnjujeta in kjer original prevajalca vsebinsko in oblikovno tako prevzame, da mu je prevod sam prvobitno ustvarjanje in osebno doživetje. Tak je nedvomno fragment prevoda Župančičeve Dume, ki ga je priredil Ivan Zorman. Prevajalec je tu lahko ustvarjal iz perspektive lastne usode, usode slovenskega izseljenca, in obenem naslonil svoj prevod na dikcijo Walta Whitmana, ki je vplival na Župančiča samega pri spenitvi originala.

Popolni prevodi, ki bi zajeli ne samo vsebino in splošno obliko pesmi, temveč tudi druge značilnosti pesnika, ki se izražajo v melodičnosti njegovega izraza, v ritmu, barvi glasov, izbiri besed, so pogosto rezultat srečnega naključja.* Često se omejujejo prevodi le na podajanje vsebine originala, na posnemanje splošne pesniške oblike in metra. To se lahko pri tej antologiji prav dobro čuti ob sonetih, ki jih je precej in zajemajo obdobje od Prešerna do Kosovela. Vsi ti prevodi so sami po sebi dovolj dobri, vsebinsko podajajo dovolj zvesto original, vendar so vsi pisani v nekem ustaljenem stilu, ki je tipičen za starejši angleški sonet, recimo pri Wordsworthu. Tak stil je vsekakor primeren za prevode Prešernovih ali Stritarjevih sonetov, za novejši sonet pa zveni nekoliko anahronistično. Razvoja, ki ga je slovenski sonet napravil v tej dobi, njegove večje sproščenosti pri modernih pesnikih, ki je

* Ti elementi pa so zlasti v liriki posebno važni.

seveda tipična tudi za angleške avtorje (Edna St. Vincent Millay), v teh prevodih ne čutimo.

Tudi nekatere daljše pesmi, ki so zbrane v antologiji, so odlično prevedene, dasi je pri teh pesmih težko prevesti vse kitice enako dobro: zelo dobri so Selverjev prevod Aškerčeve pesmi Pevčev grob, Lavrinov prevod Prešernovega Orglarja in Morrisonov prevod Gregorčičeve pesmi V pepelnični noči. Iz Prešernove antologije je vzet izvrstni prevod Prešernovega Slovesa od mladosti, ki sta ga priredila V. de S. Pinto in G. Koritnik. Vse te pesmi predstavljajo različne oblike verza in zahtevajo od prevajalca različne rešitve. Med slabšimi tovrstnimi prevodi bi omenil prevod Cankarjevih Dunajskih večerov (V bogatih kočijah se vozijo...), ki se je zlasti v ritmu precej oddaljil od originala in bi ga kazalo izpopolniti. Najslabši pa se mi zdi vse-kakor prevod Gregorčičeve pesmi Človeka nikar: angleški tekst je precej okoren, uporablja razmeroma arhaične izraze in ne kaže niti sledu melodične sproščenosti originala.

Naravno je, da je mnogo težje prevajati pesmi, ki se odlikujejo po svoji melodičnosti kot pa bolj racionalno poezijo. Ni slučaj, da je Gradnik v tej zbirki prav tako dobro zastopan ali pa še bolje kot Župančič: Gradnikova pesem je bolj pristopna prevajalcem, kot pa je Župančičeva. Vendar so tudi med Župančičevimi pesmimi prav uspeli poskusi, da se posname melodija originala, tako v prevodu Melanholije.

Problem zase so še pesmi, ki se v svojem izrazu približujejo slovenski narodni pesmi. Pri prevodih takih pesmi je treba vedno paziti, kako blizu so takšne pesmi izrazu narodne pesmi in ali ga sploh uporabljajo ali pa je samo motiv takšen, ki bi lahko služil za temo narodne pesmi; nadalje, kakšen je odgovarjajoči izraz za stil naše narodne pesmi v angleški poeziji. Med angleško in slovensko pesmijo je znatna razlika, tako vsebinska kot čustvena. Angleški narodni pesmi, kot jo predstavlja balada, še najbolj ustreza Aškerčeva poezija. Za bolj čustveno slovensko narodno pesem pa bi lahko našli paralele v keltskih elementih pri angleški narodni pesmi. Prevod, ki prehaja iz dikcije umetne pesmi v dikcijo narodne pesmi, se mi zdi tvegan.

V najlažjo skupino prevodov, ki so vsi razmeroma zelo dobro uspeli, štejemo pesmi modernih avtorjev, pisane v prostem verzu. Zato so te pesmi in avtorji, katere predstavljajo, najbolj zastopani. Prosti verz v marsičem ne postavlja prevajalcu posebno težkih zahtev: omogoča mu, da sledi originalu dovolj prosto ter pri tem sam ustvarja. Zaključni verzi prevoda pesmi Srečka Kosovela Skica na koncertu zvane v prevodu J. Lavrina skoraj bolje kot v originalu:

Silence

As though on a black

marble sea

two white swans were flowing

in search of infinity.

Brez dvoma je izdaja antologije pomemben dogodek v razvoju slovensko-angleških kulturnih stikov. Številni prevodi, ki jih vsebuje antologija, bodo ohranili trajno vrednost. Druge bo treba izpopolniti, nadomestiti. Antologija nam kaže, kje bi se delo najlažje nadaljevalo, kje je to najbolj potrebno. V bodoče bi bilo še bolj upoštevati kulturno propagandni pomen, ki ga

takšna publikacija ima. Saj postane z njo slovenska poezija dostopna ne samo anglosaškemu svetu, temveč tudi drugod, kjer je angleščina razširjena kot drugi občevalni jezik. Znano je, da je na podlagi antologije Prešernove poezije nedavno izšla podobna antologija tudi v bengalščini. Nadalje lahko s takimi publikacijami približamo slovensko kulturo potomcem slovenskih izseljencev, ki so že izgubili znanje materinskega jezika, zlasti v Ameriki. V bodoče bi bilo treba paziti, da bi bile takšne publikacije tudi tehnično popolnejše: tisk sedanje antologije je iz raznih vzrokov zelo nezadovoljiv; zlasti je polno tiskovnih napak, ki še zdaleč niso vse zajete v seznamu napak, ki ga je bilo na žalost treba knjigi priložiti. Pri bodočih publikacijah bi bilo treba tudi upoštevati, da se za take zbirke zanimajo zlasti študentje slavistike na zahodu: mogoče bi bilo prirediti zbirko, pri kateri bi bil angleški tekst na eni strani, slovenski pa na drugi. Vsekakor pa predstavlja sedanja antologija važno stopnjo v prevajanju slovenskih pesniških tekstov v angleščino in bi bilo želeti, da bi se delo za popularizacijo naših avtorjev s pomočjo angleških prevodov še bolj poživilo.

J. S.

RAZMIŠLJANJE O KNJIGI »DUHOVNO ŽIVLJENJE KOROŠKE«

(Konec)

Med najmlajšimi ustvarjalci srečamo poleg M. Guttenbrunnerja, ki je ob pomoči slovenskega izobraženca prebiral I. Cankarja, napisal o njem za revijo »Svoboda« celo esej (Svoboda, Celovec 1951, letnik IV, str. 157), še H. Lienharda in vrsto mlajših književnih delavcev: O. M. Polleya, H. Leba, H. Schneiderja, ob teh še pesniški krožek (Fischer, Geiger, Haselbach, H. Scharf) in Christiano Lavant.

Preseneča nas, da pisatelj ni zabeležil za novejše dni nič o razvoju celovškega gledališča.

Kot sem že opozoril, zanj slovenski, čeprav drobni literarni poskusi, na Koroškem ne obstajajo. Vendar bi avtor lahko izbral imena iz redkih publikacij, sodobnih revij koroških Slovencev (Svoboda, pet letnikov; Mladi rod, šest letnikov; Vera in dom, devet letnikov). Lahko bi segel po samostojni pesniški zbirki pesnice Milke Hartmanove, lahko bi zasledil vrsto slovenskih izobražencev, ki so se posvetili predvsem politični publicistiki, ker to zahteva od njih boj za narodni obstanek. Poleg Hartmanove bi lahko srečal še v vojni preminulega M. Sorga, nadalje mlajša: pesnika Polanška in Vouka. Med prozaisti in esejisti O. Ilaunika, J. Trunka, F. Aicholzerja, dr. Sašlja, dr. A. Piskernikovo; R. Janežiča, dr. Buteja, dr. Zablatnika, dr. M. Zwittera, dr. F. Zwittera, dr. Tischlerja, F. Ogrisa, K. Prušnika, K. Srienca, dr. Inzga. Res, glavnina dejavnosti vseh pišočih koroških Slovencev je še danes usmerjena v politično publicistiko in žurnalistiko in memoarski žanr; čas in kraj pač zahtevata svoje. Tako se je tudi v štiriinštiridesetem letu rodila bojovna bukoviška pesem, ki jo je napisal Jože Serajnik, kmet iz Svaten v Rožu, »Iz sužnosti narod naš vstaja«, natisnili so jo v karavanški tehniki partizani in jo poslali kot letak med ljudi. Tudi ohranjene pesmi